

L'Herbatgera

Castellar del Riu

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A la zona de Castellar del Riu
Emplaçament A la zona sud del municipi. Per sobre la pista que porta a Llinars passant per Campllong.

Coordenades:

Latitud: 42.11544
Longitud: 1.74788
UTM Est (X): 396489
UTM Nord (Y): 4663352

Classificació

Número de fitxa 08050 - 30
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVII-XVIII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: En procés d'enrunament.
Protecció Inexistent
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 001208000CG96D0001ZH
Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa: dt., 12/07/2011 - 02:00

Descripció

La masia l'Herbatgera està situada vers el sud-est del nucli de Castellar del Riu, quedant emplaçada dalt d'un turonet en una zona planera i oberta. Actualment la masia es troba en procés d'enrunament, amb la coberta i gran part dels forjats caiguts, però en la qual encara podem observar gran part de les seves façanes, algunes conservades fins a l'alçada de la coberta. De tota manera les restes es troben molt cobertes per la vegetació que hi ha crescut, fet que fa difícil la visió de les estructures conservades. Podem identificar que consta d'una estructura principal de planta quadrangular o rectangular, que es correspon a la vivenda i un cos adossat al costat de llevant i un altre de més petit al costat de ponent. L'edifici queda orientat amb la façana principal cap al sud-oest; sembla que constava de planta baixa, planta primera i potser unes golfes. També s'identifica la traça dels dos vessants de la coberta, que era amb el carener perpendicular a la façana principal. Els murs, d'uns 65 cm de gruix, són fets amb carreus desbastats i algunes pedres irregulars, col·locats amb una distribució força regular, tot creant més o menys filades; les cantoneres són de grans carreus rectangulars, ben tallats i més o menys polits. Pel que fa a les obertures, la majoria són fetes amb brancals de carreus i llinda plana de fusta. Sembla que l'edifici principal, la casa, presenta una estructura de dos cossos paral·lels orientats perpendiculars a la façana principal. Hem de pensar que la distribució de les plantes seria l'habitual, amb la planta baixa destinada en gran part al bestiar, i la planta primera a vivenda, de la que podem veure que el cos de ponent hi hauria l'espai destinat a cuina amb la llar de foc, de la que es conserva encara la xemeneia. En el cos annex del costat de llevant, els murs són fets amb pedres més irregulars però amb cantoneres igualment ben tallades. Aquest cos que sembla que devia ser de dos nivells, ja que l'angle sud-est es conserva a una alçada superior a la planta baixa, tot i que a partir d'aquest nivell en configuració de pilar; sembla que pel costat sud-oest (la façana principal), potser el segon nivell conformava una àmplia obertura. L'afegit del costat de ponent es troba molt cobert de vegetació i no podem veure gaire res de la seva estructura.

Al voltant de la masia hi ha algunes de les antigues feixes de conreu, avui ocupades per massa forestal. Al costat de la casa hi ha diversos arbres d'interès, alguna freixera i sobretot grans roures.

Observacions:

Aquesta masia consta referenciada i anomenada de maneres diverses, entre les denominacions i les grafies tenim Arballera, Arbatgera, Herballera, Herbatgera, Erbatgera, entre altres.

Aquesta masia queda emplaçada en un indret amb bones vistes sobre la vall del riu de Castellar, i per tant vers la бага de Terça i la Serra de la Tossa pel sud, i pel nord i oest cap a la serra on hi ha el Serrat de la Corba i Cap del Pelat (o Rocaterçana) i per tant també amb domini del pas del Grau de l'Olivell. En primer terme, just al davant té visió directa vers Terça on hi havia el Castell de Terça documentat també com a possessió de Guillem de Berguedà en el seu testament.

Història

La masia Herbatgera consta documentada ja des del segle XII, època en que apareix com a possessió de la família vescomtal del Berguedà. Així la referència que tenim del mas és en el testament del trobador Guillem de Berguedà, datat el 25 d'abril de 1187, on trobem que entre les deixes testamentàries: "Deixo a Santa Maria de Poblet els dos masos que en diuen d'Herbeiera, al terme de Catellar i tres masos d'Espinalbet que ja vaig donar al temple de Sant Maria amb el meu germà Ramon junt amb llurs pertinences i feus." (segons traducció de Paquita Sallés i Verdager (VVAA: 1985: 41). Aquest fragment ens deixa constància doncs, de l'existència ja en ple segle XII del mas, que de fet junt amb altres possessions al terme de Castellar del Riu es trobaven en mans del trobador. Hem de precisar que en el text es concreta els dos masos que en diuen Herbeiera, no sabem però a quins es correspondrien exactament aquests dos masos, ja que al lloc actualment hi trobem les restes d'un únic mas. Hem de suposar que almenys a l'indret ocupat per les restes de l'actual mas s'hi localitzaria un dels dos, però desconexem la localització del segon i ni tant sols on podria estar ubicat, si a poca distància d'aquest o relativament separat.

No coneixem altres notícies documentals fins ja al segle XIX, la masia no consta en els fogatges de població publicats dels segles XV i XVI.

En data de mitjans del segle XIX, en el llibre "Registro de las casas de campo de cada distrito y los aforados de guerra. nº63. 1856 nº 32" (ACBR), en l'apartat corresponent a Castellar del Riu trobem la referència "Arbayera". En el llibre "Amillaramiento de dicho distrito certificado el anyo de 1862" (Conservat a l'Arxiu Municipal), figura la casa "Arbayera", que junt amb altres (Riu, Molí, Molino, Padrera, Casalot, Corba i el Clot del Rabeu), consten com a possessió de José Anglerill de Berga, totes aquestes coses figuren dins la possessió anomenada Riu.

Les notícies documentals ens informen doncs de l'existència ja en plena edat mitjana d'uns masos anomenats Herbatgera. Actualment però les restes que ens han pervingut, no semblen correspondre a una edificació d'aquelles cronologies, sinó una obra d'època moderna potser d'entorn al segle XVIII; de tota manera la gran vegetació que cobreix part de les estructures ens impedeix veure amb claredat els paraments, sobretot de la part baixa, per tant no podem afirmar amb rotunditat que no conservi elements o restes d'època medieval.

Bibliografia

- GUILLEM DE BERGUEDÀ I ALTRES TROBADORS (1986): Obra poètica. (Pròleg de Martí de Riquer). Edicions de l'Albí, Escriptors Berguedans, núm. 2, Berga.
- RIQUER, M. de (1971: 280): Guillem de Berguedà. Vol. I: Estudio Histórico, literario y lingüístico. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1971.
- SANJUAN, A. (2010): Patrimoni històric de Castellar del Riu. La Patumaire Edicions, Berga.
- VVAA. (1985): "Catalunya Romànica. XII. El Berguedà", Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

